نیم نگاه

آسیب‌شناسی اشتراک‌گذاری احادیث در فضای مجازی

در عصر کنونی که فناوری و فضای مجازی به صورت فراگیر در ابعاد مختلف زندگی بشر رسوخ کرده، بهره‌گیری از حدیث نیز دوره تحول را تجربه می‌کند. حجت‌الاسلام محمدجواد حسنی، کارشناس مرکز ملی پاسخگویی به سؤالات دینی در گفت‌وگو با ایکنا پس از پرداختن به خدمات متقابل حدیث و فضای مجازی به یک‌دیگر، به آسیب‌های به‌اشتراک‌گذاری احادیث در این فضا پرداخته که گزیده‌ای از آن را از نظر می‌گذرانید. چالش‌ها و آسیب‌هایی که از فضای مجازی به احادیث وارد شده، به چند بخش قابل تقسیم است: نخست، تقطیع احادیث. یکی از اشکالات اساسی نشر حدیث در فضای مجازی، گزینش و تقطیع نادرست است. هدف عمده از تقطیع و گزینش در فضای مجازی، القای نظر و تدلیس معناست. آسیب دیگر، نشر احادیث ضعیف است؛ حضور افراد غیرمتخصص یا مغرض در عرصه دیجیتال سبب شده بسیاری از متون ضعیف با سرعت بسیار در دسترس همگان قرار گیرد. گاهی حتی مطالبی که سخن معصوم نیست، بدون هیچ‌گونه ارزیابی‌شناسی‌هایی که در گذشته بر سر راه نشر مکتوب وجود داشت، به نام معصومان(ع) منتشر می‌شود.

ترجمه و شرح نادرست از یک روایت نه تنها جایگاه بلند حدیث را از نظر محتوا تنزل می‌دهد، بلکه سبب ایجاد شبهاتی در ذهن مخاطب می‌شود.

تولید و نشر احادیث ساختگی و اسرائیلیات هم از آسیب‌های دیگر در عرصه نشر حدیث در فضای مجازی است؛ نشر اسرائیلیات و خرافات موجب ایجاد اعتقاد نادرست، انحراف و شبهه می‌شود.

آسیب دیگر، بحران استناد است؛ در صفحات مجازی روایات بدون سند و منبع به آسانی تبادل می‌شود و مخاطبان نیز به‌سادگی اعتماد می‌کنند. گاهی برخی تولیدکنندگان محتوا برای مطالب خود، مستنداتی گم‌ارزش یا جعلی درج می‌کنند و معمولاً کسی اعتراض نمی‌کند.

سوق دادن مخاطبان به خرافات از دیگر آسیب‌های فضای مجازی است؛ در گذشته اوراد عجیب و غریبی در برخی از کتاب‌ها یا نسخه‌های معدود وجود داشت که مدیریت آن‌ها چندان سخت نبود، اما امروزه سایت‌ها و کانال‌های متعددی با ادعای اعتماد می‌کنند. گاهی برخی تولیدکنندگان محتوا برای مطالب خود، مستنداتی گم‌ارزش یا جعلی درج می‌کنند و معمولاکسی اعتراض نمی‌کند.

ترویج این مطالب، سعی در جذب مخاطب دارند.

انتشار بدون تبیین احادیث هم آسیب دیگری است؛ فهم روایات اهل‌بیت(ع) نیاز به تخصص دارد. امروزه در فضای مجازی نشر روایات‌ها بدون توجه به معنای دقیق آن منتشر می‌شود و گاهی مخاطبان از آن استفاده می‌کنند و نتیجه‌ای نمی‌گیرند یا اثر معکوسی را می‌بینند و همین امر موجب بدبینی آن‌ها به گزاره‌های دینی می‌شود.

آسیب بعدی سایه‌پردازی از حدیث برای همه‌چیز است؛ برخی اصرار دارند برای همه کارها و موضوعات کلی و جزئی شاهدی از روایات را دست و پا کنند. حتی در دوره‌ای تلاش کردند با استفاده از حدیث، تولید نسل را کاهش دهند. اهل نشیوه در میان‌مدت سبب بی‌اعتمادی مردم به احادیث اهل‌بیت(ع) خواهد شد و تصور می‌شود منابع روایی کشکولی به هدف است که هر‌گونه هر آنچه لازم‌بود، می‌توان از آن استخراج کرد. از دیگر آسیب‌ها، نشر احادیث معارض و تقیه‌ای است؛ نگاه غیرمتخصصانه و غیرجامع به احادیث سبب می‌شود احادیثی بدون توجه به فضای تقیه آن روز یا امروز و روایات معارض منتشر شود. همچنین بی‌توجهی به ویژگی‌ها و سطح مخاطب هم از آسیب‌های دیگر فضای مجازی برای نشر حدیث است.

موعظه

آیت‌الله حاج آقا مجتبی تهرانی

تفکری که موجب تقویت ایمان نشود ارزش ندارد

در بین ابعاد وجودی انسان، آنچه کارکرد قوی‌تری دارد و تأثیر بیشتری دارد، بُعد قلبی است. آیه شریفه «لا تخزنی یوم یبعثون، یوما لا ینفع مال و لا بنون، الا من اتی الله بقلب سلیم» ناظر به همین موضوع است. توجه شود که قلب غیر از عقل بوده و عملکرد عقل غیر از کارکرد قلب است. عقل نظری کارش تفکر و ادراک کلیات است؛ مثلاً فرض کنید از معلول، پی به علت می‌برد، از دود، پی به وجود آتش می‌برد، دود را که می‌بیند، فکر می‌کند و عقل به او می‌گوید: باید آتشی باشد که دود را به وجود آورده است. این ادراک ربطی به قلب و دل ندارد. دستگاه ما با عظمت خلقت مثل همان دود است و این عقل است که می‌گوید: این معلول، علتی دارد که این بساط را برپا کرده است. اما قلب کار دیگری دارد. قلب، مخزن محبت است و روح انسان را پیوند می‌زند به آنچه مورد محبت است. در حالی که ما در کارکرد عقل، هیچ پیوندی ایجاد نمی‌شود. در آنجا که دود را می‌بیند و پی به آتش می‌برد، روح نه پیوندی با دود پیدا می‌کند و نه با آتش. پس کار این دو با هم تفاوت دارد؛ کار عقل در امور اعتقادی وقتی قداست پیدا می‌کند که روی قلب اثر بگذارد، اگر اثری بر قلب نداشت، هیچ قداستی ندارد. در باب تفکر قبلاً بحث مستقلی داشتیم. تفکر در امور اعتقادی که در کنارش دلبستگی نباشد و موجب تقویت بُعد ایمانی نشود ارزش ندارد. تفکری مفید و باارزش است که روی دل اثر بگذارد، این، تفکر قداست محور حقیقت، ثقل روایات به‌شمار می‌رود. محور محبت خاصی متمرکز است امانه این محبت، محبت خدا نیست. روایات در این باب بگی‌دو، ته، ته، بیست تا نیست و بیش از این هاست. بخشی از این روایات را به مناسبت در جلسات گذشته خوانده‌ام. ثقل این روایات متمرکز بر محبت امام علی(ع) و اهل بیت(ع) است.

البته این محبت لفظی نیست؛ فقط گفتن «علی‌جان» نیست؛ بلکه یک دوستی عُمقی است. بهترین راه شناسایی‌اش، سر دو راهی‌هاست که اگر امر بین امام علی(ع) و هر چیز دیگر دایر شود، امام علی(ع) را انتخاب کند. دروغی که نیست که می‌گوید: امام علی(ع) را دوست دارم و در عین حال، معصیت می‌کند.

کسی که در معاشرت با برادران دینی خود، تواضع کند، به‌راستی چنین کسی نزد خدا از صدیقین و از شیعیان علی بن ابی‌طالب حقا خواهد بود.

دیدگاه

حجت‌الاسلام والمسلمین ناصر رفیعی مطرح کرد

۳۰ آیه قرآن در شأن و منطبق با حضرت حمزه است

به گزارش ایکنا، حجت‌الاسلام والمسلمین ناصر رفیعی، عضو هیئت علمی جامعة‌المصطفی العالمیه، پنجشنبه ۱۴ بهمن ماه در همایش بین‌المللی حضرت حمزه(ع) با بیان اینکه ۳۰ آیه قرآن اعم از شأن نزول و انطباق، در مورد حضرت حمزه(ع) احصا شده، اظهار کرد: سخنان پیامبر گرامی اسلام(ص) از دیگر منابع احصای سیره و شخصیت حضرت حمزه(ع) است.

وی افزود: از امام صادق(ع) فرمایند «زمانی که پیامبر(ص) به مدینه هجرت کردند و لحظه خروج از مدینه به سوی جنگ بدر فرارسید، مردم به پا بعث شدند و گفتند: عبارت «أکلة الاکباد» تنها در مورد ماجرای شهادت حضرت حمزه(ع) در روایات ذکر شده است. حجت‌الاسلام والمسلمین رفیعی با اشاره به اینکه امام سجاد(ع) برای ذکر روضه کربلا، از روضه حضرت حمزه(ع) و جعفر آغاز کردند، بیان کرد: روایاتی که از اهل‌بیت(ع) درباره احتجاجات ذکر شده، از مهمترین منابع شناساندن حضرت حمزه(ع) است. همچنین سخنان شاعران و نویسندگان و متن نامه‌ها از دیگر بسترها و منابع معرفی حضرت حمزه(ع) هستند. برآنیم شب شعری درباره شخصیت حضرت حمزه(ع) برگزار کنیم.

عضو هیئت علمی جامعة‌المصطفی العالمیه با تأکید بر اینکه ارزش‌ها، اهداف و عوامل اتحاد ملت‌ها و گروه‌ها در طول تاریخ یکسان است، گفت: پدر و مادرم به فدایت، درباره چه چیزی با تو بیعت بندیم؟ آیا ما بیش از این با تو بیعت نبسته‌ایم؟ پیامبر(ص) فرمودند: ای شیر خدا و شیر رسول خدا، به خاطر خدا و رسول او، از روی وفا و درستی با پسر برادرت بیعت بنند که در این صورت ایمانت را کامل می‌کنی. ایشان با روی باز پذیرفت و دستش را برای بیعت گشود».

رئیس کنگره بین‌المللی حضرت حمزه(ع)، سخنان اهل‌بیت(ع) را سومین منبع کشف ویژگی‌های شخصیتی و جایگاه والای حضرت حمزه(ع) دانست و گفت: عبارت «أکلة الاکباد» تنها در مورد ماجرای شهادت حضرت حمزه(ع) در روایات ذکر شده است. حجت‌الاسلام والمسلمین رفیعی با اشاره به اینکه امام سجاد(ع) برای ذکر روضه کربلا، از روضه حضرت حمزه(ع) و جعفر آغاز کردند، بیان کرد: روایاتی که از اهل‌بیت(ع) درباره احتجاجات ذکر شده، از مهمترین منابع شناساندن حضرت حمزه(ع) است. همچنین سخنان شاعران و نویسندگان و متن نامه‌ها از دیگر بسترها و منابع معرفی حضرت حمزه(ع) هستند. برآنیم شب شعری درباره شخصیت حضرت حمزه(ع) برگزار کنیم.

عضو هیئت علمی جامعة‌المصطفی العالمیه با تأکید بر اینکه ارزش‌ها، اهداف و عوامل اتحاد ملت‌ها و گروه‌ها در طول تاریخ یکسان است، گفت: پدر و مادرم به فدایت، درباره چه چیزی با تو بیعت بنديم؟ آیا ما بیش از این با تو بیعت نبسته‌ایم؟ پیامبر(ص) فرمودند: ای شیر خدا و شیر رسول خدا، به خاطر خدا و رسول او، از روی وفا و درستی با پسر برادرت بیعت بنند که در این صورت ایمانت را کامل می‌کنی. ایشان با روی باز پذیرفت و دستش را برای بیعت گشود».

رئیس کنگره بین‌المللی حضرت حمزه(ع)، سخنان اهل‌بیت(ع) را سومین منبع کشف ویژگی‌های شخصیتی و جایگاه والای حضرت حمزه(ع) دانست و گفت: عبارت «أکلة الاکباد» تنها در مورد ماجرای شهادت حضرت حمزه(ع) احصا شده، اظهار کرد: سخنان پیامبر گرامی اسلام(ص) از دیگر منابع احصای سیره و شخصیت حضرت حمزه(ع) است.

وی افزود: از امام صادق(ع) فرمایند «زمانی که پیامبر(ص) به مدینه هجرت کردند و لحظه خروج از مدینه به سوی جنگ بدر فرارسید، مردم به پا بعث شدند و گفتند